

SANDER MAGER OVER AGV, WATERNET EN DE WATERSCHAPPEN.

'Het is tijd om aan te geven: tot hier en niet verder'

Het Amsterdamse waterclusbedrijf WaterNet krijgt een nieuwe organisatiestructuur. Dat ging niet zonder slag of stoot. Sander Mager, dagelijks bestuurder bij waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en vice-voorzitter van de Unie van Waterschappen, kijkt terug. Maar ook vooruit. 'Het moment is gekomen dat de waterschappen moeten aangeven: tot hier en niet verder.'

TEKST: JIMME VAN KESTEN
FOTOGRAFIE: PHILIP WOLFF

Sander Mager heeft niet zo'n fijne tijd achter de rug - en dat is een understatement. Bij WaterNet, de gezamenlijke organisatie van waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en de gemeente Amsterdam, zijn er al een paar jaar problemen. Met de cyberveiligheid, de IT, de inruig van waterschapsbelasting en drinkwaterfacturen... De kritiek op het watercyclusmodel - met alle watertaken onder één dak is WaterNet enig in zijn soort in Nederland - zwel aan en het incident ontstond dat WaterNet op een andere manier moet worden bestuurd.

Er kwam dus een voorstel voor een vernieuwde stichting, maar het was een hele toer om dat door het waterschapsbestuur te krijgen. Aan de ene kant stonden de bestuurders die de samenwerking willen voortzetten, aan de andere kant de bestuurders die de boel willen ontvlechten en lower een zelfstandig waterschap zien. Mager behoort tot de eerste groep. Uiteindelijk kwam er een ruime meerderheid voor de plannen om samen verder te gaan, maar twee fractiegenoten van Magers partij Water Natuurlijk, die ooit werd opgericht door D66 en GroenLinks, stemden tegen.

Wat een toestand.
"Laat ik eerlijk zijn: als bestuurder is het nooit leuk als je niet de steun hebt van je eigen fractie. Tegelijk was het mijn rol om te zorgen dat er een meerderheid kwam in het algemeen bestuur. En die is er gekomen: de plannen zijn aangenomen met negentien tegen tien stemmen. In de volgende vergadering hebben de tegenstanders geroezmoerd het voorstel opnieuw op de agenda te zetten. Die poging werd geblokkeerd door een ordevoorstel van de PvdA. Toen ik dat stelde - net als de rest van het dagelijks bestuur en de partijen die eerder vóór stonden - hebben mijn fractiegenoten hun vertrouwen in mij opgezegd. Maar wat hebben ze daarmee bereikt? Vooral schade voor het waterschap, voor Water Natuurlijk en voor de betrokken personen. Dat is pijnlijk."

Hoop gaat u het vertrouwen herstellen?
"De bestuurders in kwestie stonden al vóór de waterschapsverkiezingen niet meer op de kieslijst van Water Natuurlijk. Misschien heeft dat een rol gespeeld bij hun stemgedrag. Dat ik het vertrouwen moet herstellen, ervaar ik niet zo."

Ik werd en word volledig gesteund door het dagelijks bestuur en de meerderheid van het algemeen bestuur. Ook de partij en de nieuwe kandidaten hebben hun steun uitgesproken.

Door dit gedoe heeft vooral het vertrouwen van de medewerkers in het AGV-bestuur een knauw gekregen. De negatieve publiciteit straalt ook af op al de mensen die hier dagelijks met zoveel passie en inzet aan het werk zijn. Daarom is het nu aan het bestuur om het vertrouwen uit te stralen dat dit de juiste weg is die de medewerkers vertrouwen te geven. Hun de ruimte geven hun werk te doen, niet steeds eroverop zitten."

Waarom bent u zo'n voorstander van het waterketenmodel?
"Droogte, hitte, extreme regenval, de stijging van de zeewaterspiegel en het dreigende tekort aan drinkwater: de wateropgaven van de toekomst zijn immens en overtreffen de grenzen tussen waterschap, gemeente en drinkwaterbedrijf. Bijvoorbeeld: waar eindigt drinkwaterwinning en begint goed landbouw? Samenwerking in de watercyclus is dus nu noodzakelijker dan ooit. Daarbij komt dat het efficiënter is om de schadelijke ambtelijke ondersteuning en de processen rond IT, financiën en HR gezamenlijk uit te voeren. Het zou zonde zijn om deze voordelen niet te behouden. Vanaf nu een nieuwe organisatie opbouwen, kost niet alleen tijd, veel geld en energie, maar je gooit ook het kind met het badwater weg."

Wat wordt AGV beter van de nieuwe organisatiestructuur van WaterNet?
"Voor AGV is het cruciaal dat alle relevante thema's op de bestuursafdeling terechtkomen. Daarom parken we straks het mandaat van de WaterNet-organisatie in. Zo voorkomen we dat de directie van WaterNet eigenstandig beslist over strategische onderwerpen, zoals in het verleden is gebeurd bij de digitale veiligheid en het systeem voor belastingheffing. Daar had het waterschapsbestuur toch geen grip op, met alle gevolgen van dien. Dat kan en mag nooit meer gebeuren."

'In de media worden allerlei zaken onder de vlag van de governanceproblemen gebracht, die daar niets mee te maken hebben. Dat stoort me.'

'We moeten ons als waterschappen nadrukkelijker laten gelden als waterautoriteit'

'Als bestuurder is het nooit leuk als je niet de steun hebt van je eigen fractie'

U hoopt gauw weer te kunnen overgaan tot het allerbelangrijkste: de wateropgaven. Laten we dat in dit interview dan ook maar doen. Hoe ziet u de toekomst van de waterschappen?

"Nederland heeft het watersysteem altijd aangemaakt om te behouden die er waren: winningbouw, landbouw, economische groei... Maar door de klimaatverandering is dit niet langer houdbaar. Voortaan moeten het water- en bodemsysteem het uitgangspunt zijn bij de ruimtelijke inrichting. Dat betekent dat je niet meer several winningen kunt bouwen en dat de landbouw in balans moet zijn met de natuurlijke omgeving. Jarenlang waren de waterschappen de faciliterende overheid die het allemaal wel technisch fikken, maar nu is het moment gekomen om aan te geven waar de grenzen van het systeem liggen. Wij hebben de ervaring en kennis om vóór tegen gemeenten en provincies te zeggen: tot hier en niet verder. En daar moeten zij dan naar luisteren. Zo heeft AGV een waterschapskadekaart gemaakt, die duidelijk maakt welke bebouwing en functies wel en niet mogelijk zijn in ons werkgebied. Kortom: we moeten ons als waterschappen nadrukkelijker laten gelden als waterautoriteit. Dit drukt in tegen ons dna en onze natuurlijke beschreven houding. Je kunt dus zeggen dat ook de waterschappen een transitie moeten ondergaan."

Wordt de waterkwaliteit de volgende millennium, zoals onderzocht door De Sennepont Dams voorspeld in H2O?
"2027, de deadline van de Kadertocht Water (KRW), komt alweer dichtbij. Dit land heeft nog heel veel te doen en het wordt steeds duidelijker dat de sleutel niet alleen ligt bij de waterbeheerders, maar ook bij gemeenten, provincies, de agrarische sector, de farmaceutische industrie en Europa, als het gaat om de toelating van nieuwe stoffen. Ook hier moeten wij als waterschappen naar voren stappen en de andere partijen activeren. Laten we bijvoorbeeld in gesprek gaan met gemeenten over

flitsoverstorten of plastic in de lokale wateren. Het gaat ook om individuele burgers. Nederlanders zijn opvallend zorgeloos over water. Wij vinden het vanzelfsprekend dat iemand het water wel weer schoonmaakt, wat we ook maar door ons gotsysteem of de straatkuis spoelen. En dat dit geen gevolgen heeft voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Guu bewustwording is er dus nog een wereld te winnen. Datzelfde geldt voor de andere overheden. Want ik krijg soms het idee dat de motivatie primair is om geen gedoe te krijgen met Brussel, in plaats van het besef dat schoon water noodzakelijk is voor een duurzame toekomst."

Maar is het haalbaar? De laatste onderzoeken van het Planbureau voor de Leefomgeving zijn niet hoopgevend.
"Als we nu maatregelen nemen, duurt het nog jaren voordat je daarvan het effect ziet. In het agrarisch gebied heb je bijvoorbeeld te maken met natuiering. Maar ik wil voorkomen dat we vanuit een soort fatalisme achterover gaan leunen. De huidige omstandigheden zijn een extra aanpak om een landje bij te zetten en zo dicht mogelijk in de buurt van de KRW-doelen te komen."

De waterschappen kunnen ook meer hun nek uitsteken op het gebied van circulariteit, vindt u.
"Ik ben trots op wat we al doen en kunnen. Denk aan het terugwinnen van grondstoffen uit rioolwater, het gebruik van het maaisel van onze dijken als bodemaed materiaal en het hergebruik van gezuiverd water, bijvoorbeeld bij bedrijven. Het blijft allemaal wel nog een beetje hangen in de 'leuk en interessant'-deur. Maar met pilots bereiken we geen volledige circulaire economie in 2050. Het zou goed zijn als de waterschappen meer circulaire initiatieven aanpakken. Dat kan via duurzaam opdrachtovername van het beheer en onderhoud van onze assets. En via Aquamaterials kunnen we regionaal beter samenwerken met de afnemers van

SANDER MAGER (1973) is ecoloog. Hij werkte onder meer bij verschillende ministeries en als programmamanager bij het innovatieprogramma voor duurzame landbouw Transform, zelfstandig consultant en directeur van de ontwikkelingsmaatschappij AgriProFocus. Mager was raadslid voor GroenLinks in zijn woonplaats Amstelveen. In 2015 kwam hij in het algemeen bestuur van waterschap AGV, sinds 2019 zit hij in het dagelijks bestuur. In 2019 werd hij bestuurslid en twee jaar later vicevoorzitter van de Unie van Waterschappen.

laar Textiel. Het doel daarvan is om te voorkomen dat er bij de productie of het gebruik van textiel microplastics of andere vervuulende stoffen in het water terechtkomen. Aan het begin van de keten denken we mee over hoe circulair textiel eruit zou kunnen zien. Mooi en zinvol, maar we verhouden ons als waterschap dat wel tot partijen waarmee we tot voor kort nooit samenwerkten. Dat is spannend. Of je zover gaat, wat nu wel en niet je rol is als functionaire overheid, is een politieke keuze. Mijn opvatting is dat de maatschappelijke opgaven ons dwingen om daarin niet al te rigide te zijn."

Ondanks alles heeft u er nog steeds wel zin in, lijkt het.
"Ik vertel naar een volgende bestuursperiode en hoop oprecht dat die anders is dan deze. Dan vind ik weer mijn energie om nog een rondje door te gaan. Aan inhoudelijke motivatie schiet het in ieder geval niet. De wateropgaven zijn zo groot en ik vind het fantastisch om daaraan te kunnen bijdragen."

De nieuwe stichting krijgt drie aparte kolommen. Het stichtingsbestuur bestaat uit drie directieuren die worden aangewezen voor taken van het waterschap, het drinkwaterbedrijf en de gemeente Amsterdam. Verder richten we een bestuursdienst AGV op die specifiek en alleen vanuit AGV-belang het bestuur ondersteunt. Voor het overige blijft de pool van medewerkers gezamenlijk, maar de aansturing van de uitvoeringsorganisatie wordt helderder en strakker. Per kolom weten de ambtenaren precies wie ze sturing krijgen en aan wie ze verantwoording moeten afleggen."

WaterNet wordt ingezet als privaatrechtelijke stichting, met een bestuur dat niet democratisch is gekozen. Critici zeggen dat publieke verantwoording daardoor ontbreekt.

"Stichtingen zijn toegestaan in overheidsland. In de statuten kun je de publiekrechtelijke principes waarmaken. Je kunt bijvoorbeeld vastleggen dat ieder bestuurslid altijd toegang heeft tot informatie. Bovendien heeft deze stichting geen ander doel dan het onderhouden van de planning van de dijkbetalingen zijn bij AGV niet anders dan bij andere waterschappen."

Maar wat als de belangen van de drie partners niet parallel lopen?
"Dan moeten die partijen dat eerst samen oplossen en daarna een ge-

meenschappelijke opdracht geven aan de stichting." Enigszins korelzig: "Laten we niet allerlei hogere theoretische scenario's gaan bedenken. Juridisch misschien interessant, maar niet voor de praktijk. De stichting krijgt geen ongewenste roegschap over het waterschap. Namens AGV zit onze hoogste ambtenaar in het bestuur. Bij deze secretaris-directeur ligt het mandaat van de waterschapsbevoegdheden, dus niet bij het hele stichtingsbestuur. En de omvang van dit mandaat wordt bepaald door het waterschapsbestuur."

Klopt het dat waterschap AGV inmiddels een schuld van 800 miljoen euro heeft?
"Ja. Ons waterschap heeft een hoge schulddruk: de gemiddelde schuldenlast in verhouding tot de jaarlijkse belastingopbrengsten. De meeste waterschappen zitten rond de 250 procent en wij rond de 300. Dat komt voort uit financiële keuzes uit het verleden, die losstaan van de huidige ontwikkelingen. AGV heeft ooit hiervoor gekozen omdat er grote investeringen waren - we hebben onder meer een grote waterzuivering gebouwd in Amsterdam-West - en we die belastingtarieven niet wilden verhogen. De verwaagde belastinginligging helpt hier niet bij, dat is waar. Daarvoor hebben we kortlopende leningen moeten afsluiten. Mijn punt is: in de media worden allerlei zaken onder de vlag van de governanceproblemen gebracht, die daar niets mee te maken hebben. Dat stoort me. Ook de staat van het onderhoud of de planning van de dijkbetalingen zijn bij AGV niet anders dan bij andere waterschappen."

Hoe ligt de verhouding tussen het waterschapsbestuur en de nieuwe Raad en Toezicht? Twee kapiteins op één schip?
"In het voorstel stond een Raad van Toezicht, maar het algemeen bestuur van AGV is niet overtuigd van het nut en de noodzaak daarvan. Daarom hebben we nu besloten tot nader onderzoek. Het is namelijk niet de bedoeling dat zo'n raad treedt in de toezichthoudende verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur."